

PIITU PARMANNE
VTM, tutkija

JUKKA VÄNSKÄ
VTM, tutkimuspäällikkö

HANNU HALILA
LKT, naistentautien ja synnytysten erikoislääkäri, terveydenhuollon hallinnon dosentti, eMBA, varatoiminnanjohtaja

Suomen Lääkäriliitto

Lääkärimäärä kasvaa eläköitymisaallosta huolimatta

Työikäisten lääkärin kokonaismäärä kasvaa noin 2 000 lääkärillä vuoteen 2030. Lääkäriliiton päivitetyn työvoimaennusteen mukaan eläköitymisaallon huippu pysäyttää kasvun hetkellisesti vuonna 2018, mutta vain vuodeksi. Työikäisten lääkärin määrä ylittää 22 000 rajan vuonna 2029.

KIRJALLISUUTTA

- Den framtida läkararbetsmarknaden i de nordiska länderna. SNAPS Samnordisk Arbetsgrupp för Prognos- och Specialistutbildningsfrågor, 2010.
- Parmanne P. Yli puolessa terveyskeskuksista kaikki lääkärintehtävät on täytetty. Suom Lääkäril 2013;68:3260–1.
- KT Kuntatyönantajat. Sairaala-lääkärin virat vuonna 2013 (siteerattu 19.5.2014). www.kuntatyonantajat.fi/fi/ajankohtaista/tilastot/tiedustelut-ja-selvitykset/Tyovoimatiedustelut/kuntasektorin-tyovoimatilanne-2013/Sivut/default.aspx
- Akava. Työttömät työnhakijat 1994/3–2014/3, yleisimmät akavaluistutkinnot (siteerattu 19.5.2014). http://www.akava.fi/tyoelama/akavalaiset_tyoelamassa/tyottomuystilastot/2_tyottomat_tyonhakijat_yleisimmat_akavaluisten_tutkinnot
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kota-tietokanta (siteerattu 19.5.2014). www.kotaplus.csc.fi/online/Etusivu.do
- Opetushallinto. Vipunen-raportointiportaali (siteerattu 19.5.2014). <http://vipunen.csc.fi/>
- Valvira. Toimintakertomus 2013 (siteerattu 3.6.2014). <http://www.valvira.fi/files/tiedostot/Toimintakertomus%202013.pdf>
- Haukilahti RL ym. ETA-alueen ulkopuolella lääkäriksi valmistuneet. Suom Lääkäril 2010;65:3315–21.
- Ailasmaa R. Sosiaali- ja terveyspalveluiden henkilöstön kansainvälinen liikkuvuus 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastoraportti 14/2013.
- Kannisto J. Eläkkeellesiirtymiskä Suomen työeläkejärjestelmässä. Eläketurvakeskus, Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 04/2013.
- Elovaainio M ym. Puolet eläkeläislääkäreistä jatkaa työntekoa. Suom Lääkäril 2012;67:1588–93.
- Parmanne P ym. Useille erikoisaloille tarvitaan lisää lääkäreitä. Suom Lääkäril 2013;68:936–7.

Lääkäriliitto seuraa lääkärimäärän kehitystä työvoimaennusteella, joka arvioi työikäisten lääkärin määrää ja työpanosta vuositasolla vuoteen 2030 asti. Ennuste perustuu pohjoismaisten lääkäriliittojen pitkään jatkuneeseen SNAPS-yhteistyöhön työvoimaennakoinnissa (1). Lääkäriliitolla on laskennassa käytössään maamme tarkimmat tiedot lääkäreistä ja lääkärin työskenteleystä.

Ennustetyön tavoitteena on tuottaa tietoa lääkärimäärän kehittymisestä ja riittävydestä palvelujärjestelmän tarpeisiin. Ennusteen avulla voidaan myös arvioida peruskoulutuksen ja erikoislääkärinkoulutuksen riittävyttä.

Julkisuudessa puhutaan usein lääkäri-vajeesta ja viimeisimpien selvitysten mukaan julkisella sektorilla oli lokakuussa 2013 täyttämättä noin 800 lääkärintehtävää. Terveyskeskuksissa ja sairaaloissa täyttämättömien vakanssien osuus on samalla tasolla, noin 6–7 % kaikista tehtävistä (2,3). Kunnallisessa työterveyshuollossa ja yksityisellä sektorilla yksityisvastaanoitoilla ei ole esiintynyt vastaavaa työvoimavajasta. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastojen mukaan lääkäreitä on työttöminä työnhakijoina kuukausittain alle 100 henkilöä (4).

Ennustemalli

Lääkäriliiton työvoimaennuste kertoo miten lääkärimäärä kehittyi tulevina vuosina, mikäli nykyiset olosuhteet ja työvoimaan vaikuttavat tekijät säilyvät ennallaan. Ennuste antaa myös tietoja eri tekijöiden vaikutuksesta lääkärimäärään ja -työpanokseen.

Ennusteessa lääkärimäärään vuositasolla vaikuttavat useat tekijät. Työvoimaan tulee lisää lääkäreitä peruskoulutuksesta ja maahanmuuton kautta. Työvoimaa taas vähentää lääkärin siirtyminen eläkkeelle, työikäisten lääkärin kuolleisuus ja maastamuutto.

Lääkärinkoulutus Suomessa

Lääketieteen aloituspaikkojen määrä on tänä vuonna 678 ja kasvaa vuoteen 2016 mennessä 750:een. Naisten osuus opiskelijoista oli viime vuonna 54 %. Opintojen kesto on kuusi vuotta. Edellisen 15 vuoden aikana keskimäärin 93 % opintonsa aloittaneista valmistuu lääkäriksi. Opintonsa keskeyttäneitä onkin huomattavan vähän muihin yliopistotutkintoihin verrattuna (5,6).

Ulkomailla koulutetut lääkärin

Maahanmuuttoon vaikuttaa suurelta osin kohde- ja lähtömaiden taloudellinen kehitys. Maahanmuuton nettovaikutus muodostuu vuosittain ulkomaille siirtyneiden ja Suomeen muutaneiden lääkärin erotuksena. Ulkomaalaisten lääkärin työperäisen maahanmuuton arviointiin liittyy epävarmuutta, koska tarkkoja ja täysin ajantasaisia tilastoja ei ole saatavilla. Valvira laillisti viime vuonna 178 ulkomailta koulutettua lääkärinä (7), mutta kaikki laillistetut lääkärin eivät välttämättä päädy työskentelemään Suomessa.

Osa Suomesta laillistusta hakevista lääkäreistä on suomalaisia, jotka ovat opiskelleet perustutkinnon ulkomailta ja palaavat tutkinnon suorittamisen jälkeen työhön Suomeen. Esimerkiksi Tarton yliopistosta valmistuu vuosittain noin 20 suomalaista lääkärinä. Muutamia suomalaisia lääkäreitä valmistuu vuosittain mm. Ruotsista ja Venäjältä. ETA-alueen ulkopuolella tutkintonsa suorittaneiden lääkärin laillistuksen edellytyksenä ovat ns. Tampereen tentit. Vuosien 1994–2009 aikana Valviran laillistukseen edellyttämän kuulustelun suoritti 580 lääkärinä, mikä oli keskimäärin 36 uutta lääkärinä vuodessa (8).

Ennusteessa muuttoliikkeen oletetaan jatkuvan viime vuosien tasolla eli Suomeen tulee vuosittain 60 lääkärinä enemmän kuin siirtyy ulkomaille. Ennustejaksolla ulkomaisten lääkärin määrä kasvaa yhteensä noin 1 000 lääkäril-

Eläkehuippu, noin 600 lääkäriä vuodessa, saavutetaan vuonna 2018.

TAULUKKO 1.

Ennuste työkäisten lääkärien määrästä 2014–2030.

Vuosi	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naisten %-osuus
2014	11 835	8 275	20 110	59
2020	12 512	8 214	20 727	60
2025	12 872	8465	21 337	60
2030	13 164	9 021	22 185	59

lä. THL:n tilastojen mukaan Suomessa oli vuonna 2010 syntyperältään muita kuin suomalaisia lääkärin koulutuksen saaneita yhteensä 1 990. Heistä oli työllisiä 1 550 (9).

Poistuma työvoimasta

Ennustemallissa eläkkeelle siirtyminen ja työikäisten lääkärien kuolleisuus vähentää lääkäri työvoimaa. Vuonna 2013 keskimääräinen vanhuuseläkkeelle siirtymisikä oli 63,6 vuotta (10). Lääkäriliiton tilastoluokituksen mukaan työikäisiä ovat kaikki alle 65-vuotiaat lääkärit, jonka vuoksi lääkärien eläkkeellesiirtymisikänä on laskennassa pidetty 65 vuotta.

Tänä vuonna eläkeikään tulee 400 lääkäriä.

Eläkehuippu, noin 600 lääkäriä vuodessa, saavutetaan vuonna 2018, jonka jälkeen määrä alkaa laskea 2020-luvun puolivälissä. Lääkärin työoloja ja terveyttä selvittävän tutkimuksen perusteella tiedetään, että joka toinen lääkäri jatkaa työskentelyä vielä eläkkeelle jäämisen jälkeenkin (11). Työvoimaennusteessa on erillisenä eränä arvioitu 65–69 -vuotiaiden työskentelyä, joka jatkuu tavallisimmin osa-aikaisesti kahtena päivänä viikossa. Tämä lisää työpanosta vuositason keskimäärin 580 henkilötyövuotta (kuvio 1).

Työkäisten kuolleisuus vähentää työvoimaa vuositasolla keskimäärin 2 promillea.

Työpanos kasvaa

Työkäisten lääkärien lukumäärä lasketaan kokoaikaiseksi työpanokseksi käyttämällä tietoja työhön osallistumisesta, osa-aikatyöskentelyn yleisyydestä ja työajasta. Lääkärin työhön osallistumisaste on korkea, keskimäärin 90 % työikäisistä lääkäreistä on työssä. Osa-aikatyöt ovat yleistyneet viime vuosina lääkärinkunnassa. Nyt osa-aikatyötä tekee 22 % naisista ja 13 % miehistä.

Lääkärin kokoaikainen työpanos kasvaa ennustejaksolla 1 700 henkilötyövuodella. Henkilötyövuosien vähäisempi kasvu johtuu lisääntyvästä naisten määrästä lääkärinkunnassa ja sitä kautta vaikuttaa matalampaan työhön osallistumisasteeseen ja osa-aikatyön yleistymiseen.

Työkäisten lääkärien määrä ja kokoaikainen työpanos kasvaa ennusteen mukaan keskimäärin 0,6 % vuodessa. Nykyinen peruskoulutusmäärä turvaa lääkärin riittävyyden tulevaisuudessa. Tällä hetkellä Suomessa on 3,7 työikäistä lääkäriä tuhanta asukasta kohti. Väestöennusteeseen verrattuna lääkärimäärä kasvaa hieman väestöä nopeammin suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen jälkeen 2020-luvun loppupuolella, jolloin työikäisiä lääkäreitä on 3,8 tuhanta asukasta kohti.

Vaikka lääkärimäärä kasvaa tulevinakin vuosina, suurten ikäluokkien eläköityminen vuoden 2020 molemmin puolin aiheuttaa muutoksia, jotka kohdistuvat alueille ja erikoisaloille eri tavoin. Eläkkeelle siirtymisen vaikutuksia erikoisalojen työvoimaan onkin ennakoitu viidellä erä-alueella (12). Lääkäriliiton työvoimaennuste tarkoittaa jatkossa työpanoksen kehitysnäkymiä eri erikoisaloilla. Näillä tiedoilla on tarvetta erikoislääkärikoulutuksen hallintovastuun siirtämisessä opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön. ■

KUVIO 1.

Lääkärin lukumäärän ja kokoaikaisen työpanoksen kehitys 2014–2030.

